

Романів С.Р.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Розвиток бухгалтерського обліку та підвищення рівня розуміння його ролі призвели до значного розширення сфер застосування облікових даних, серед яких особливе місце належить процесу розслідування економічних злочинів, або іншими словами, призначення судово-економічної експертизи (далі – СЕЕ) [1]. Кримінальним процесуальним кодексом України передбачено, що оцінка роботи судового експерта, а іншими словами – прийняття експертного висновку в якості джерела доказів у суді, проводиться шляхом перевірки дотримання процесуальних норм при призначенні і проведенні експертизи [2].

Слід зазначити, що така оцінка може бути здійснена у двох напрямках – на підставі визначення якості та ефективності судово-економічної експертизи. Як зазначає Панченко І.А., категорії «якість» і «ефективність» є взаємопов'язаними, але не є тотожними [3, с.228].

У своєму дослідженні ми виходимо з того, що якість СЕЕ – це ступінь придатності використання її результатів в якості доказів за конкретною справою, а ефективність СЕЕ – це характеристика, яка визначає її результативність або іншими словами – відповідність досягнутих у процесі її здійснення результатів поставленим завданням і витратам на проведення.

Важливо підкреслити, що оцінка СЕЕ за якістю забезпечує прийняття рішення про застосування результатів СЕЕ в якості джерела доказів за провадженням або призначення додаткової чи повторної експертизи. Оцінка за другим напрямом – визначення ефективності проведеної експертизи – важлива для : 1) суб'єктів призначення судово-економічної експертизи, з метою полегшення оцінки експертного висновку і встановлення його доказової сили з позиції застосування експертом-економістом знань з обліку, економічного аналізу і господарського контролю; 2) суб'єктів, які координують судово-експертну діяльність в Україні з метою визначення раціональності організації і пошуку резервів для підвищення її ефективності відповідно [3].

Основні напрямки оцінки СЕЕ встановлюються суб'єктами її оцінювання у відповідності з такими поставленими цілями як: 1) оцінка можливості застосування експертного висновку в якості джерела доказів за конкретною

справу; 2) оцінка об'єктивності та достовірності висновку експерта-економіста; 3) оцінка відповідності результатів СЕЕ витратам на її проведення.

На нашу думку, найбільш правильним при оцінці ефективності СЕЕ є застосування системного підходу і визначення ефективності окремих складових елементів певної системи. Тому під ефективною СЕЕ слід розуміти систему, що представляє об'єктивні та достовірні дані про фактичні обставини справи, підтверджені представленими матеріалами.

Слід зауважити, що при визначенні ефективності СЕЕ доцільно використовувати принцип відношення між ефектом та витратами шляхом порівняння отриманого ефекту з витратами, понесеними на його отримання. Ефективність СЕЕ передбачає отримання таких ефектів (рис.1).

ЕФЕКТИ ВІД ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	Соціальний ефект,
	при якому за результатами експертизи на основі винесених рішень щодо суб'єктів, що допустили порушення законодавства, застосовуються каральні заходи. Соціальний ефект від судово-економічної експертизи в кількісних показниках виміряти неможливо
	Економічний ефект,
	при якому результати розгляду судових проваджень забезпечують повернення коштів, використаних не за цільовим призначенням до держбюджету чи господарюючим суб'єктам відповідно

Рис. 1 Порядок практичної реалізації ефективною СЕЕ

На теоретичному рівні ефективність СЕЕ розраховується шляхом ділення суми соціального та економічного ефектів на витрати, понесені на її проведення. Виходячи з того, що розрахунок соціального ефекту є складним і носить якісний характер, формулу розрахунку ефективності СЕЕ можна представити у спрощеному виді:

$$E_{CEE} = E_E / V$$

де E_{CEE} – ефективність судово-економічної експертизи,

E_E – економічний ефект від проведення судово-економічної експертизи,

V – витрати на проведення експертизи [3, с.234].

Практика проведення СЕЕ засвідчує відсутність науково обґрунтованих критеріїв оцінки висновку експерта-економіста, що вплинуло на відсутність єдиної методики розрахунку кількісних показників ефективності результатів експертизи відповідно. Ми погоджуємося з думкою Панченка І.А., що критерії оцінки ефективності і процес СЕЕ мають бути взаємопов'язані і враховувати завдання, поставлені перед експертом-економістом суб'єктами її призначення. Ці критерії оцінки стануть базою для розробки відповідних показників, за допомогою яких можна виміряти ефективність. Доцільно розрізняти такі критерії оцінки ефективності СЕЕ (рис.2).

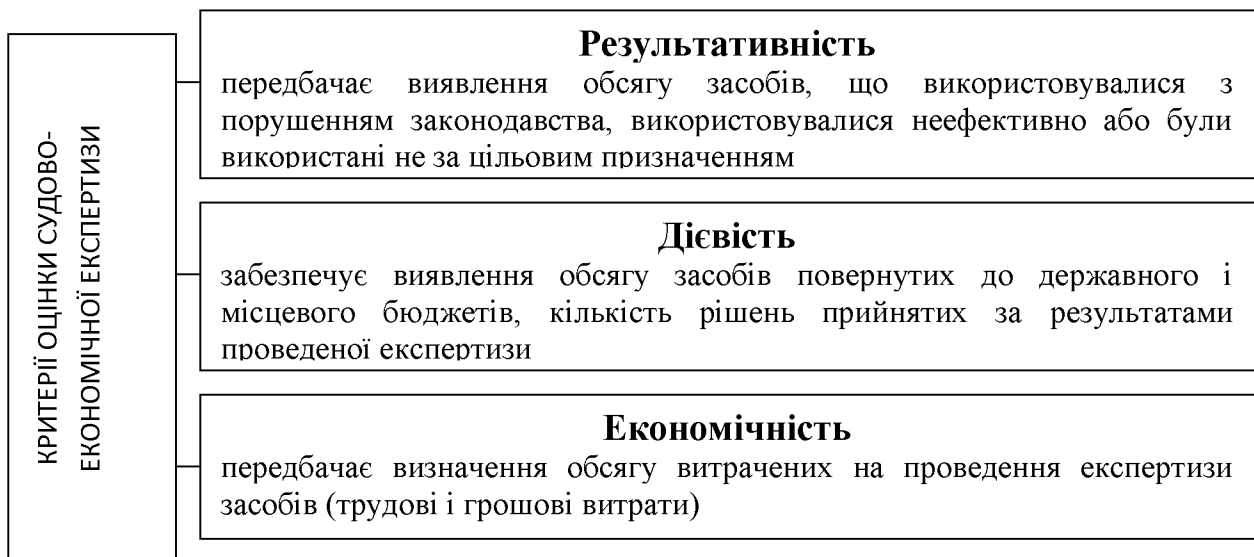

Рис.2 Критерії оцінки ефективності судово-економічної експертизи

На основі вищесказаного можна стверджувати, що представлений нами порядок оцінки ефективності проведеної СЕЕ насамперед спрямований на надання допомоги правоохоронцям у ході оцінювання якості проведеної експертизи і сприяння розробці міроприємств щодо попередження економічних правопорушень на перспективу.

Література

1. Олійник, Л. Г. Судово-бухгалтерська експертиза : сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] /Л. Г. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – №5. – Т.2. – С.234-237.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012р. №4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Панченко, І. А. Підходи до оцінки судово-бухгалтерської експертизи : сучасний стан та напрями удосконалення [Текст] / І. А. Панченко // Міжнародний збірник наукових праць. – 2013. – Випуск 1 (10). – С.227-239.

УДК 657

Савчук В.К.,

д.е.н., професор, зав. кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЗВИТОК АНАЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Результативність управлінських рішень значною мірою залежить від того наскільки їх розробка і прийняття узгоджуються з основними системоутворюючими функціями: плановою, організаційною, керівництва, контролю, обліку та аналізу (рис.1).